

A KÖZIGAZGATÁSI SZERVEK GALAXIS ÚTMUTATÓJA

Az alapvető jogok biztosának
jogosultságai a törvényben
meghatározott hatáskörén belül

AZ ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSÁNAK HATÁSKÖRE A KÖVETKEZŐKRE TERJED KI:

- ✦ Jogi és természetes személyek, akik külön törvény alapján dönthetnek természetes és jogi személyek jogairól és kötelességeiről a közigazgatás területén, vagy ezekbe a jogokba és kötelességekbe más módon beavatkoznak – pl. Szociális Biztosító, egészségbiztosítók
- ✦ Területi önkormányzati szervek – pl. községi/ városi képviselő-testület, polgármester
- ✦ Államigazgatási szervek – pl. minisztériumok, járási hivatalok

EZEK BEN A HELYZETEK BEN SEGÍTHET ÖN NEK AZ ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA:

- ✦ A közigazgatási szervek által elkövetett hivatali visszásság
- ✦ A közigazgatási szervek döntéshozó tevékenysége
- ✦ A közigazgatási szervek tétlensége – bírósági eljárások indokolatlan elhúzó dása

PI. közérdekű adat megismerésére irányuló kérelem intézése az információszabadságról szóló 211/2000 sz. törvény (ún. infotörvény) alapján, petíciók, közérdekű panaszok intézése.

AZ ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSÁNAK HATÁSKÖRE A KÖVETKEZŐKRE NEM TERJED KI:

- ✘ A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa
- ✘ Mozdósítási és műveleti jellegű ügyek
- ✘ A Szlovák Köztársaság elnöke, a Szlovák Köztársaság kormánya
- ✘ Bíróságok (kivéve a bírósági eljárások elhúzódását, a bíróságok vezető és irányító szerveit, valamint a bíró fegyelmi vétségét feltételező okokat)
- ✘ A Szlovák Köztársaság Számvevőszéke
- ✘ Gyermekjogi biztos, fogyatékosügyei biztos
- ✘ Aaz ügyészség (kivéve az ügyész fegyelmi vétségét feltételező okokat)
- ✘ A Szlovák Köztársaság Alkotmánybírósága
- ✘ A nyomozóhatóság döntési jogköre
- ✘ Hírszerző szolgálatok

EZEK BEN A HELYZETEK BEN NEM SEGÍTHET ÖNNEK AZ ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA:

- ✘ Hivatali visszasságból vagy törvénysértő határozatból eredő kártérítési igény
- ✘ Állami vagyon kezelése polgári jogi jogviszonyok keretén belül
- ✘ Diszkrimináció álláspályázat során
- ✘ Polgári jogi jogviszonyokból eredő perek – pl. szomszédpercek, kötelmi viszonyok, hagyatéki eljárások, kölcsönök
- ✘ Munkáltató és munkavállaló közti viszony, akkor sem, ha hivatal a munkáltató
- ✘ Munkajogi viszonyok – pl. munkahelyről történő elbocsátás, munkafeltételek
- ✘ Ha Ön jogsegélyért vagy jogi tanácsadásért folyamodik a biztoshoz, ha más országok szerveinek eljárásáról/döntéshozataláról/tétlenségéről van szó
- ✘ Ha az ügyet bíróság vagy ügyészség vizsgálja vagy vizsgálta

BÍRÓSÁGOK

(járási bíróságok, megyei bíróságok, a Szlovák Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, Speciális Büntetőbíróság, a Szlovák Köztársaság Alkotmánybírósága a Szlovák Köztársasági Legfeljebb Közigazgatási Bírósága)

- ✦ **A bíróság tétlensége - a bírósági eljárás indokolatlan elhúzódása (az alapvető jogok biztosja a bíróság tevékenységét csak időbeli hatékonyság és folyamatosság szempontjából vizsgálhatja)**
- ✦ **A bíróságok vezető és irányító szervei és a bíró fegyelmi vétségét feltételező okok**
- ✗ **A bíróság döntéshozó tevékenysége és az eljárási cselekmények végrehajtása (az alapvető jogok biztosja érdemben nem vizsgálhatja a bíróság döntéseinek és eljárásának helyességét, ill. azok törvénnyel való összhangját; az alapvető jogok biztosának nincs joga a bíróság döntését módosítani vagy megsemmisíteni)**

PÉLDA:

A bírósági eljárás 2004-ben indult. A beadványozó a bírósági eljárás indokolatlan elhúzódása ügyében 2006-ban, majd 2009-ben beadvánnyal fordult az alapvető jogok biztosához; mindannyiszor megállapítást nyert, hogy a bíróság megsértette az ügy ésszerű időn belüli elbírálásához való jogot. Ezért az alapvető jogok biztosja felszólította a bíróság elnökét, hogy a helyzet orvoslása érdekében hozza meg a megfelelő intézkedéseket. A beadványozó ezt követően 2011-ben alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, a Szlovák Köztársaság Alkotmánybírósága pedig határozatával alátámasztotta az eljárás fennálló elhúzódását. 2014-ben a beadványozó ismételten az alapvető jogok biztosához fordult. Miután megállapítást nyert, hogy a korábbi figyelmeztetések és intézkedések nem vezettek eredményre, és továbbra is fennáll a bíróság tétlensége az eljárásban, az alapvető jogok biztosja élt a jogkörével és fegyelmi eljárást kezdeményezett az ügyben eljáró törvényes bíró ellen.

RENDŐRSÉG

- ✦ Személyi szabadság korlátozása során alkalmazott eljárás (pl. személyek elhelyezése ún. „elkülönített helyiségekben“)
- ✦ Az arányosság elvének betartása a kényszerítő eszközök alkalmazása során
- ✦ Rendőrségi eljárások indokolatlan elhúzódása (pl. büntetőeljárás indult és a nyomozó nem jár el az ügyben)
- ✦ Eljárás és döntés más hatósági eljárásokban (pl. tartózkodási engedély vagy letelepedési engedély kiadása iránti eljárás, menekültügyi eljárás, szabálysértési eljárás, stb.)

✘ **A nyomozóhatóság döntési jogköre (az alapvető jogok biztosának nincs joga vizsgálni a nyomozók döntéseit az eljárásban, azaz nem vizsgálhatja hogyan és miért döntött úgy, ahogy döntött)**

PÉLDA:

Egy szülő azzal kereste meg levélben az alapvető jogok biztosát, hogy a rendőrök nem megfelelő kényszerítő eszközöket alkalmaztak a fiával szemben, amikor korlátozták személyi szabadságát. A rendőrségen egy ún. „elkülönített helyiségben“ helyezték el (amely nem zárka, hanem olyan helyiség, ahol csak egy fapad található), és megverték. A beadvány megvizsgálása során az alapvető jogok biztosa a beadványozó fiának orvosi leletei alapján megállapította, hogy a kényszerítő eszközök alkalmazásakor a rendőrök nem tartották be az arányosság elvét. Mivel a rendőrség nem tudta bizonyítani, hogyan keletkeztek a beadványozó fiának sérülései, az alapvető jogok biztosa megállapította, hogy a kényszerítő eszközök alkalmazásakor a rendőrök megsértették a fiú alapvető jogait és szabadságait. Az alapvető jogok biztosa tájékoztatta a rendőrséget a vizsgálat eredményeiről és a javasolt intézkedésekről, valamint a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának ülésén rendkívüli beszámolót tartott az ún. elkülönített helyiségekről.

Az alapvető jogok biztosának hatásköre a következőkre terjed ki

Az alapvető jogok biztosának hatásköre a következőkre nem terjed ki

FEGYINTÉZETEK

(fogda, büntetés-végrehajtási intézet)

- ✦ Bánásmód (pl. fizikai erőszak alkalmazása a büntetés-végrehajtási testület tagjai részéről a terheltekkel szemben)
- ✦ Egészségügyi ellátás (a terheltek egészségügyi ellátáshoz való hozzáféréseinek és egészségügyi ellátásának megvizsgálása)
- ✦ Étkezés (pl. az élelem típusa, minősége és mennyisége)
- ✦ Az előzetes letartóztatás és büntetés-végrehajtás körülményei (pl. a zárka mérete és felszereltsége)
- ✦ Fogvatartottak munkáltatása
- ✗ Orvosi jellegű kérdések (pl. rossz diagnózis felállítása a büntetés-végrehajtási orvos részéről, rossz kezelés elrendelése, stb.)
- ✗ Fizikai erőszak a terheltek között (ilyen esetekben az alapvető jogok biztosja megvizsgálja, hogyan kezeli a fegyintézet az incidenseket, ill. hogy áthelyezik-e a terheltet olyan zárkába, ahol nincs kitéve konfliktusveszélynek)
- ✗ Bírósági ítélet – a bűnösség és büntetés megállapítása (pl. a büntetés jellege, a büntetés időtartamának kiszabása, a büntetés-végrehajtási fokozat meghatározása, az előzetes letartóztatás típusa, stb.)

PÉLDA:

Az alapvető jogok biztosához forduló beadványozó a beadványában azt sérelmezte, hogy aránytalan fizikai erőt alkalmaztak vele szemben a börtönőrök, amikor a büntetés-végrehajtási intézetben a sétálóudvarról visszavitték őt a zárkába, aminek következtében a beadványozó több sérülést is szenvedett. A beadványt megvizsgálva az alapvető jogok biztosja megállapította, hogy a beadványozó jogai sérültek, és a fizikai erő alkalmazását a büntetés-végrehajtási intézet alkalmazottai részéről aránytalannak ítélte meg. A vizsgálat eredményéről és a javasolt intézkedésekről tájékoztatta a büntetés-végrehajtási intézetet, amely a javasolt intézkedéseket elfogadta.

JÁRÁSI HIVATALOK

- ✚ Tulajdonjog bejegyzése az ingatlan-nyilvántartásba
- ✚ Környezeti hatások elbírálása
- ✚ Tulajdonjog visszaállítása kárpótlási eljárások keretében
- ✚ Forgalmi engedélyek kiadása
- ✚ Környezetvédelem
- ✚ Építmények elhelyezése
- ✚ Vállalkozói engedély kiadása

PÉLDA:

Egy beadványozó azt sérelmezte, hogy a tulajdonát képező több földterület közül némelyek esetében nem szerepel tulajdonosként a megújított termőföld-nyilvántartásban. Az alapvető jogok biztosa a beadványt megvizsgálva megállapította, hogy a nyilvántartásba nem vezették be megfelelően azt a közjegyzői okiratot, amely alapján a szóban forgó földterületek a beadványozó tulajdonába kerültek. Az alapvető jogok biztosának megállapításai alapján az ingatlan-nyilvántartási főosztály intézkedéseket foganatosított a bejegyzések javítása érdekében, amelyek végrehajtását követően a beadványozó már tulajdonosként szerepelt a megújított termőföld-nyilvántartásban.

Az alapvető jogok biztosának hatásköre a következőkre terjed ki

Az alapvető jogok biztosának hatásköre a következőkre nem terjed ki

MUNKA-, SZOCIÁLIS ÉS CSALÁDÜGYI HIVATALOK

- ✦ Szociális segély
- ✦ Álláskeresők nyilvántartása
- ✦ Családi pótlék
- ✦ Gyermek- és ifjúságvédelem (pl. eseti gondnok tevékenysége)
- ✦ Súlyos fogyatékossgal élő személyeknek nyújtott kompenzációs támogatás (pl. közlekedési támogatás személygépkocsi szerzésére vagy a fogyatékos személy szállítására, ápolási díj, stb.)

PÉLDA:

1 Egy beadványozó azt sérelmezte, hogy megvonták tőle a rászorultsági alapon nyújtott támogatást kiegészítő - személyi kiadások fedezésére szolgáló - ún. kiegészítő szociális segélyt. A Munka-, Szociális és Családügyi Hivatal nem tájékoztatta őt megfelelően arról, hogy a háromhónapos határidő letelte előtt szakvéleményt kell benyújtania arról, hogy kedvezőtlen állapota továbbra is fennáll. Az alapvető jogok biztosa megállapította, hogy a hivatal hibát vétett és a kiegészítő támogatást nem kellett volna megvonni.

2 Egy beadványozó azt sérelmezte, hogy autista gyermeke számára nem ítélték meg a súlyos fogyatékossgal élő személyeknek nyújtott támogatást. Az alapvető jogok biztosa alapvető, indokolatlan eltéréseket tárt fel az orvosi szakvéleményekben, ami alapján kérte a hivatalt, hogy szabályszerűen vizsgálja meg a bizonyítékokat és indokolja a döntéseket. A hivatal ezt követően a döntéseket átértékelte és a támogatást megítélte.

KÖZSÉGEK/VÁROSOK/MEGYÉK

- ✚ Szociális szolgáltatások biztosítása (pl. gondozói szolgálat, személyi asszisztencia, stb.)
- ✚ Anyakönyv és népesség-nyilvántartás (pl. állandó lakóhely, tartózkodási hely, családi név/utónév változtatás)
- ✚ Környezetvédelem (pl. illegális hulladéklerakók)
- ✚ Építésügyek (pl. építési engedély kiadása)
- ✘ **Községi/városi ingatlanok bérbeadása/vásárlása/eladása**

PÉLDA:

Egy beadványozó azzal fordult az alapvető jogok biztosához, hogy a zajvédő falra plakátokat ragasztottak. A zajvédő fal tulajdonosa időközben utólagos kérelmet nyújtott be a zajvédő fal engedélyezésére. A beadványt megvizsgálva a biztos megállapította, hogy a zajvédő falként engedélyezett építményt reklámcélú építményként is használják. Bár az építésügyi hivatalnak tudomása volt arról, hogy az építményt az építési engedéllyel ellentétesen (reklámfelületként) használják, mégsem járt el az ügyben. Az alapvető jogok biztosa ezt az eljárást a község részéről hibásnak és a törvény által előírt köteleességek megszegésének tartotta. A községet erre írásban figyelmeztette és egyben felszólította, hogy foganatosítson konkrét intézkedéseket, valamint haladéktalanul járjon el az ügyben. A község az alapvető jogok biztosának kezdeményezésére építésfelügyeleti ellenőrzést végzett, és elrendelte a reklámcélú építmény eltávolítását.

Az alapvető jogok biztosának hatásköre a következőkre terjed ki

Az alapvető jogok biztosának hatásköre a következőkre nem terjed ki

SZOCIÁLIS BIZTOSÍTÓ

- ✚ Társadalombiztosítási ellátások (nyugellátás, táppénz, baleseti járadék, munkanélküli segély, bérgarancia támogatás)
- ✚ Járulékok, kötbérek, büntetések
- ✚ Szociális biztosítási jogviszony létrejötte, fennállása, megszűnése
- ✘ **A Szociális Biztosító alkalmazottai elleni panaszok**
- ✘ **Kizárólag orvosi jellegű kérdések**

PÉLDA:

A beadványozó kifogásolta nyugdíja összegét. Sérelmezte, hogy a Szociális Biztosító az összeg kiszámítása során nem vette figyelembe a tanulmányai idejét. Az alapvető jogok biztosa a beadványt megvizsgálva megállapította, hogy a Szociális Biztosító helytelenül járt el. A vizsgálat eredményeiről tájékoztatta a Szociális Biztosítót, s azt javasolta, hogy hozzon új döntést a beadványozó nyugdíjáról. A Szociális Biztosító a javasolt intézkedéseket elfogadta, a beadványozó nyugdíját megemelte, az előző időszakra vonatkozó különbözetet pedig utólag kifizette.

EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÓK

- ✚ Egészségbiztosítási járulékok fizetése
- ✚ Állami egészségbiztosítási jogviszony létrejötte, megszűnése (bejelentkezés, kijelentkezés)
- ✚ A Szlovákiában és külföldön (EU-tagországokban és harmadik országokban) nyújtott egészségügyi ellátás költségeinek megtérítése
- ✘ Az egészségbiztosítási járuléktartozások végrehajtó általi behajtása
- ✘ Kizárólag orvosi jellegű kérdések

PÉLDA:

A beadványozó sérelmezte, hogy konkrét diagnózisára (indikációs területre) nem hagyták jóvá a gyógyfürdő ellátást. Az alapvető jogok biztosa a beadványt megvizsgálva megállapította, hogy adott diagnózisra a kimutatások szerint e beadványozó nem részesült rendszeres gyógykezelésben, így valóban nem teljesültek az előírt feltételek. Megállapította azonban azt is, hogy a beadványozó más diagnózisára – mivel teljesülnek a megszabott feltételek – jóvá lehetne hagyni a gyógyfürdő ellátást. A fentiek alapján a beadványozó részt vehetett a gyógykezelésen.

Az alapvető jogok biztosának hatásköre a következőkre terjed ki

Az alapvető jogok biztosának hatásköre a következőkre nem terjed ki

ISKOLÁK

- ✦ A jogviszonyokat érintő döntések az oktatás terén (pl. a tanuló/diák felvételének elutasításáról vagy az intézményből való kizárásáról szóló döntés, stb)
- ✦ Az iskola konfliktuskezelési módja és az alkalmazott ügymenet az alapvető jogok szempontjából
- ✦ A nemzeti kisebbségekhez tartozó/szociálisan hátrányos helyzetű tanulók szegregációja
- ✦ A tanulók/diákok és a pedagógusok közti viszony (pl. konkrét oktatási formák választása)
- ✦ A tanulók/diákok közösségén belüli viszonyok (pl. iskolai zaklatás)

PÉLDA:

Egy beadványozó a beadványában az iskola helytelen eljárását kifogásolta egy konfliktuskezelés során, amelyre két tanuló között az óráközi szünetben került sor, és amely komoly következményekkel járt. A beadványozó beadványaival először az alapiskola igazgatójához, majd a tanfelügyelőséghez, végül a városi hivatal iskolaügyi és ifjúsági osztályához fordult. Azt sérelmezte, hogy ezek a szervek nem foglalkoztak megfelelően az ügygel, és felületesen jártak el az ügy kivizsgálása során. Az iskola a tanulók szüleit az incidensről nem értesítette. Sem az iskolaigazgató, sem a tanfelügyelőség nem tárt fel hiányosságokat sem az iskola, sem a pedagógusok eljárásában. Az alapvető jogok biztosja azonban megállapította, hogy az iskola a tanulók közötti konfliktus kezelése során helytelenül járt el. A tanulóval szemben alkalmazott autoriter módszer és a tanuló kétszeri megbüntetése ugyanazért a cselekedetért semmiképp nem volt nevezhető helyes nevelési módszernek, ahogyan azt az iskola állította. Az alapvető jogok biztosja megállapította, a tanulókonfliktus kezelése során alkalmazott eljárással sérültek a kiskorúnak a gyermekek jogairól szóló egyezményben rögzített jogai. A biztos javasolta, hogy az iskola a pedagógusok számára biztosítson lehetőséget a konstruktív konfliktuskezeléshez szükséges készségek elsajátításához. Az alapiskola igazgatója azonban nem jelezte, hogy fogantatosított volna ilyen intézkedést, ezért az alapvető jogok biztosja az iskola fenntartójához fordult a megfelelő intézkedések fogantatosítása érdekében, valamint javasolta, hogy fontolják meg az iskolaigazgató visszahívását. Az iskola fenntartója értesítette a biztost, hogy a pedagógusok részt vettek konfliktusmegelőzési és konfliktuskezelési tréningben, az iskolaigazgató pedig részt vesz egy emberi jogi témájú képzésen.

AZ ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSÁNAK EGYÉB JOGOSULTSÁGAI

- ✦ Alkotmányjogi beadvány jogszabály vélt alkotmányellenessége miatt (az alapvető jogok biztosa indítványozhatja, hogy a Szlovák Köztársaság Alkotmánybírósága előtt induljon eljárás, ha felmerül a gyanú, hogy a szlovák jogszabályok ellentétesek a Szlovák Köztársaság Alkotmányával, és azok további alkalmazása veszélyeztetheti az alapvető jogokat és szabadságokat)
- ✦ Fegyelmi eljárást kezdeményezése bíró vagy ügyész ellen
- ✗ **Természetes és jogi személyek egyéni alkotmányos panaszai (az alapvető jogok biztosa nem nyújthat be egyéni alkotmányos panaszt konkrét személy nevében és nem is nyújthat számára jogi képviseletet vagy tanácsot ebben a kérdésben)**

PÉLDA:

Egy különösen súlyos büntett elkövetője, aki elítéltként szabadságvesztés büntetését tölti, beadvánnyal fordult az alapvető jogok biztosához. Azt a jogi szabályozást kifogásolta, melynek értelmében a különösen súlyos büntettért kiszabott szabadságvesztés büntetés akadályozta őt abban, hogy élhessen választójogával. Az elítélt kifogásolta, hogy a választóköri szavazatszámlláló bizottság már az előző két választáson (a szlovák köztársaságielnök-választáson és az európai parlamenti választáson) sem tette lehetővé számára, hogy részt vegyen a választáson. Az alapvető jogok biztosa az adott büntetés-végrehajtási intézettől kikérte a választások lefolytatásával kapcsolatos dokumentációt. A beadványt megvizsgálva megállapította, hogy a választójogi szabályozás nincs összhangban a választáshoz való joggal, és eljárást indítványozott az Alkotmánybíróságnál. Az Alkotmánybíróság az indítványt befogadta, és 2017 márciusában eleget tett a kérésnek, az választójog gyakorlásával kapcsolatos érintett rendelkezést törölte.

SZÉKHELY CÍME:

Kancelária verejného ochrancu práv
Grösslingová 35
811 09 Bratislava — Staré Mesto
Slowakische Republik

tel.: (+421) 2 323 63 701/2

fax: 02/323 63 703

sekretariat@vop.gov.sk

podnet@vop.gov.sk

www.vop.gov.sk